

ВІДГУК

офіційного опонента доктора психологічних наук, професора
Н.В.Підбуцької на дисертацію Ю.В.Рудоманенко «Психологічні
особливості прокрастинації особистості: позитивні та негативні прояви і
наслідки», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 053 Психологія

Прокрастинація стрімко поширюється у сучасному світі, що призводить до певних наслідків для людини як особистісного, так і соціального характеру. Часто мова йде про погіршення результатів діяльності, невчасне виконання завдань, погіршення міжособистісних стосунків тощо. Тож дисертаційна робота присвячена дійсно актуальній проблемі, позаяк в багатьох сферах діяльності людини особливого значення набуває вираженість прокрастинації, що виокремлює важливі наукові завдання – теоретичного осмислення, пошуку достовірних індикаторів, діагностичних інструментів, а також шляхів корекції та превенції прокрастинації.

Юлією Рудоманенко здійснено аналіз здобутків світової та вітчизняної науки з проблематики, що досліджується. Узагальнено існуючі методологічні підходи до концептуалізації феномену прокрастинації, здійснено як теоретичне обґрунтування компонентного складу концептуальної моделі прокрастинації, відомості щодо її апробації, результатів вивчення позитивних та негативних проявів і наслідків прокрастинації, так і встановлено індивідуально-психологічні особливості прокрастинатора.

Теоретико-емпіричний зміст дисертації пов'язаний з науковими розробками кафедри загальної та диференційної психології «Індивідуально-психологічні особливості професійного самоздійснення особистості» Університету Ушинського. Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол №3 від 16 грудня 2019 р.).

На основі проведеного комплексного теоретико-методологічного аналізу й узагальнення даних науково-методичної літератури дисертанткою чітко визначено об'єкт і предмет дослідження. Мета роботи, логіка дослідження вибудована згідно обраної методології, а поставлені завдання обумовили структуру і зміст дисертаційної роботи. Для вирішення поставлених завдань були використані адекватні методи наукового пошуку, які дозволили обґрунтувати на високому науково-методичному рівні основні положення результатів дослідження та висновки дисертаційної роботи.

Розлогою є наукова новизна отриманих дисертанткою результатів як теоретичного характеру, так і емпіричного та прикладного змісту. Окремим значущим результатом дисертаційного дослідження є створення та апробація комплексу методик діагностики різних аспектів прокрастинації, що дозволяє їх використання в науковому дослідженні та у практичній роботі.

Результати дослідження достатньо висвітлені у публікаціях: наукові положення, висновки та рекомендації дисертації знайшли своє відображення у 18 публікаціях, з яких: 5 статей, що були опубліковані в наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, 8 публікацій у збірниках матеріалів конференцій, 4 свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір.

Здобутки теоретико-методологічного пошуку знайшли своє відображення у тексті першого розділу «Теоретико-методологічні основи дослідження прокрастинації особистості», в межах якого викладено розгляд структури, видів та типів прокрастинації; її проявів та наслідків. Дисертанткою цілком обґрунтовано підкреслено значущість суб'єктивного фактору у визначенні позитивного та негативного у проявах та наслідках прокрастинації. Розроблена модель прокрастинації побудована, виходячи з розуміння її системної природи. Компонентний склад утворили наступні показники – когнітивний (ірраціональні думки, судження щодо відкладання діяльності чи прийняття важливих рішень), часовий (наявність термінів для виконання та прийняття рішень, їх відкладання), ціннісний (виявляється у

діяльності, результат якої завжди значущий для особистості, тобто є вагомим та цінним для неї), поведінковий (проявляється у відкладанні рішень, переключенні на інші справи, включенні в діяльність в останній момент, відмови від виконання) та емоційний (найчастіше проявляється у вигляді емоційного дискомфорту).

Ю.В.Рудоманенко у визначенні прокрастинації зосереджується на аспекті ірраціональності – наголошуючи, що прокрастинація є завжди ірраціональним відтермінуванням важливих рішень з супутнім відчуттям емоційного дискомфорту. В роботі теоретичним шляхом виділено та емпірично досліджено наслідки та прояви прокрастинації. Проявами прокрастинації авторка зазначає дії, поведінку, тобто вчинки особистості – зволікання з прийняттям важливого рішення та відволікання на другорядні справи, виокремлено активні та пасивні прояви прокрастинації, які мають свою сутнісну та поведінкову специфіку.

Імпонує розуміння дисертанткою складнощів оцінки прокрастинації, необхідність врахування специфіки груп дослідження, комплексу методів та методи для проведення діагностики. На основі аналізу літератури було виявлено підходи, які послідовно намагалися реалізовуватися в роботі. В емпіричному дослідженні було використано контент-аналіз творів з проблематики прокрастинації; кореляційний, регресійний, факторний та якісний аналіз показників що вивчалися.

Оцінюючи дисертаційну роботу як самостійну та завершену, вбачаючи у ній істотний внесок у вивчення проблематики прокрастинації, маємо висловити деякі зауваження і побажання:

1. Потребує уточнення інформація щодо того, чому у визначенні прокрастинації авторкою робиться акцент лише на відкладанні важливих рішень.
2. У теоретичному дослідженні є припущення щодо того, що прокрастинація стає у нагоді для творчої особистості, але у висновках

емпіричного дослідження замало даних про взаємозв'язок творчості та прокрастинації особистості.

3. У розділі 2.4. «Огляд додаткових методик дослідження психологічних особливостей проявів та наслідків прокрастинації особистості» надано детальний опис методик, доцільніше було б надати посилання на відповідні джерела для ознайомлення.

4. Висновки до третього розділу потребують більшої систематизації, узагальнення та скорочення.

5. У роботі наявні незначні орфографічні та стилістичні помилки.

Висловлені зауваження не зменшують теоретичної та практичної значущості дисертаційного дослідження Ю.В.Рудоманенко в плані його завершеності та доказовості. На підставі зазначеного можна стверджувати, що дисертаційна робота «Психологічні особливості прокрастинації особистості: позитивні та негативні прояви і наслідки» виконана на високому науковому рівні, за своєю значущістю, науковою новизною та практичною спрямованістю отриманих результатів повністю відповідає вимогам наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка – Юлія Володимирівна Рудоманенко – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Офіційний опонент:

професор кафедри педагогіки та психології управління

соціальними системами імені академіка І.А.Зязюна

Національного технічного університету

«Харківський політехнічний інститут»,

доктор психологічних наук, професор

Підпис *проф. Ніни Підбуцької*
ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
07.04.2023 р.

ЗАЙЦЕВ Ю.

Ніна ПІДБУЦЬКА